

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 61.051.124
про присудження ступеня доктора філософії
28.02.2024**

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 61.051.124 Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород (наказ ректора Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» про утворення разової спеціалізованої вченої ради з метою присудження ступеня доктора філософії № 120/01-04 від 26 грудня 2023 року) ухвалила рішення про присудження ступеня доктора філософії Ронаю Леррі Мерабійовичу з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія» на підставі прилюдного захисту дисертації на тему: «Державно-церковні відносини в Угорщині за регентства Міклоша Горті (1920-1944 рр.)» 28 лютого 2024 року.

Ронай Леррі Мерабійович, 1993 року народження, громадянин України. Освіта вища, повна: у 2017 році закінчив Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» за спеціальністю 032 «Історія та археологія». Навчався в аспірантурі Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» з 2017 року до 31 березня 2023 року за спеціальністю 032 «Історія та археологія». Працює у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» на посаді асистента кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції Українсько-угорського навчально-наукового інституту з 01 лютого 2023 року до цього часу.

Дисертацію виконано у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород. За результатами перевірки та аналізу дисертації за допомогою програми *UniChek* ознак академічного плагіату, самоплагіату виявлено не було (довідка від 05.12.2023 р. № 4060/01-14) .

Науковий керівник: Федака Сергій Дмитрович, доктор історичних наук, професор кафедри Античності, Середньовіччя та історії України домодерної доби факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Здобувач має 13 наукових публікацій за темою дисертації, із них – 1 стаття в іноземних періодичних виданнях; 5 статей – у фахових наукових виданнях України; 7 – тез доповідей на міжнародних наукових конференціях.

1. Ронай Л.М. Роль Католицької церкви у суспільно-політичному житті Угорщини у 20-х роках ХХ ст. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. Видавничий дім «Гельветика» 2022. Вип. 50. С. 66-71.

2. Ронай Л.М. Забезпечення релігійної свободи та конфесійної рівноправності в Угорщині у міжвоєнний період. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. Видавничий дім «Гельветика» 2022. Вип. 51. С. 73-77.

3. Ронай Л.М. Розвиток державно-церковних відносин в Угорщині в міжвоєнний період. *Вчені записки Таврійського Національного університету ім. В.І. Вернадського*. Видавничий дім «Гельветика» 2022. Том 33. (72) № 3, С. 163-168.

4. Ронай Л.М. Діяльність малих церков в умовах розвитку авторитарних тенденцій у політичному житті Угорщини у 30-х роках ХХ століття. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. Видавничий дім «Гельветика» 2022. Вип. 58. С. 39-46.

5. Ронай Л.М. Діяльність малих церков в умовах розвитку авторитарних тенденцій у політичному житті Гортіївської Угорщини у 40-х роках ХХ

століття. *Культурологічний альманах: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова*. Видавничий дім «Гельветика» 2022. № 4. С. 61-70.

Стаття, в якій додатково висвітлено результати дисертації:

1. Ронай Л.М., Палінчак М.М. Особливості дипломатичних відносин між Угорщиною та Святим Престолом у період між двома світовими війнами. *Visegrad Journal On Human Rights*. № 2, 2022. С. 99-103.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

1. Добродум Ольга Вікторівна, офіційний опонент, доктор філософських наук, кандидат політичних наук, професор, професор кафедри журналістики та реклами Державного торговельно-економічного університету/ Київського національного торговельно-економічного університету, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Автор зазначає, що угорська державна модель орієнтувалася на тісні взаємовідносини між релігійними інституціями (С.10). З нашої точки зору, констатований автором дуалізм феодальних традицій і сучасного регулювання релігійних відносин становить певну суперечність з погляду релігієзнавства (С.10-11). Однак про які цивілізовані відносини можна говорити, якщо існував закон про свободу совісті і віросповідання, прийнятий Парламентом Угорщини в місті Торда ще в 1568 році, проте переслідувалися певні релігії, конфесії і деномінації і існували невизнані церкви? Сутності ставлення до релігії в епоху модерну відповідає положення, згідно з яким совість і релігія відповідають приватним інтересам і держава зобов'язана їх захищати. На наш погляд, слово дуалізм тут не зовсім підходить, тут просто знаменується відсутність свободи совісті. Модерністські європейські методи наголошують на рівності релігійних традицій, однак в цьому випадку явно в якості пануючої церкви виступає католицизм.

2. Методологічно невірним у висновках давати визначення релігії і загальноприйнятих визначень, описувати погляди християнського богослов'я на природу Бога і християнську природу історичних і соціальних інститутів - це може бути особистим переконанням, керівництвом, певним теологічним поглядом автора (С. 193). Ми не маємо права звинувачувати автора в християнстві, однак висновком не може бути викладення релігійного віровчення, не може з історії захищатися дисертація з християнською методологією дослідження. На сторінках 193-194 описується прийнята в католицизмі точка зору на співвідношення церкви і держави - це цілком доречно при описі методологічного дослідження, однак загальноприйнята точка зору не може бути висновком.

3. У висновках не прийнято викладати загальновідомі точки зору, на наш погляд, не виправдано розкривати усталені в християнському середовищі ідеї про взаємовідносини держави і церкви, оскільки автор захищає свою дисертацію не з теології, а з історії. Якщо Угорщина дотримується певної моделі державно-церковного взаємовідносин (італо-іспанської моделі взаємин держави і релігії) (С.204), цей факт тут наукового значення не має, оскільки знаходиться не в рамках досліджуваного дисертантом періоду. На сторінці 12 автор наполегливо рекомендує сприймати нашій країні позитивні моменти у Угорщини, проте виникає питання: що Україна може взяти з угорського досвіду розвитку державно-конфесійних відносин?

4. З нашої точки зору, є спірним наведену автором історіографію ділити на українську, західну та угорську – дані критерії поділу не надто релевантні та наукові. На сторінці 200 наводяться визначення поняття моделі державно-церковних відносин В. Клімова і П. Яроцького, однак так не прийнято в релігієзнавстві – розповідати у висновках про чужі методи і розробки. Автор у вступі розповідає про стан проблеми, але в висновках він говорить практично ідентичне (С.195), на сторінці 200 ми також відзначаємо певне повторення концептуальних положень вступу та висновків.

Зазначила, що за актуальністю, характером виконаних завдань, теоретичним і практичним значенням дисертація є самостійним, цілісним, завершеним та оригінальним науковим дослідженням, що має вагоме теоретичне та практичне значення і підтримує присудження Ронаю Леррі Мерабійовичу наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

2. Саган Олександр Назарович, доктор філософських наук, професор, завідувач відділенням релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України надав високу позитивну оцінку виконаної дисертаційної роботи та висловив здобувачеві ряд зауважень та рекомендацій:

1. Державно-церковні відносини передбачають цілий комплекс різних «площин» взаємодії державних структур та (переважно) структур інституційованої релігійності. Слід враховувати, що власне релігійне віровчення (як сукупність доктрин віровчення та традиційного культу), за невеликими винятками, практично не задіяне у процесах практичних відносин із державою. Ці відносини відбуваються переважно на рівні саме інституційованої релігійності та визначають форми і методи діяльності релігійних організацій, а не їх віровчення та культ. Тому, на наш погляд, не коректним є твердження дисертанта, що при характеристиці державно-церковних відносин дослідники ніби «помилково ставлять церкву тільки в інституційні рамки». На думку дисертанта, «Церква охоплює своїм духовним впливом світ не лише «видимий», а й «невидимий». ... церква є «ціллю в собі», її покликанням є звеличування Бога, спасіння людських душ, розбудова на Землі досконалого «Царства Божого». (ст. 194) По-перше, церква не ставиться, навіть цитованими у роботі дослідниками, «тільки в інституційні рамки» – зрозуміло, що державно-церковні відносини охоплюють всі складові релігійного комплексу. Але домінуючою і найбільш практично задіяною є саме інституційна складова цього комплексу.

По-друге, тезу, що церква це і «видимий» і «не видимий» світ, ніхто не спростовує. Проте яким чином «звеличування Бога» корелюється із відносинами церкви із державними службовцями, які, керуючись певними правовими нормами, регулюють питання виділення земельних ділянок, реєстрації, оподаткування тощо? Цитуючи одного із авторів, дисертант і сам погоджується із тим, що саме на «релігійні організації покладається місія відстоювання прав і конкретних вірників, і релігійної спільноти в цілому» (ст. 21). І, «як специфічний суб'єкт громадянського суспільства релігійні організації характеризуються наявністю власного нормативного регулювання» (ст. 22), яке, додамо, можуть в деяких релігійних організаціях мати відмінні норми навіть в межах однієї конфесії.

Не варто також протиставляти чи розділяти поняття «церкви та релігії», як це зроблено у пункті наукової новизни (ст.14). Тут дисертант, напевно, не досить вдало намагається показати, що не всі релігії коректно означувати терміном «церква». Ця ідея побіжно згадана у параграфі 1.1. (ст. 25-26), де дисертант застерігає не робити цього щодо ісламу, буддизму чи іудаїзму, але посилається при цьому чомусь на авторитет польських дослідників (ст. 26). Українське релігієзнавство давно і успішно ці питання вже унормувало.

2. Деякі методологічні помилки і «відкриття», здійснені у параграфі 1.1., зокрема й авторське розуміння «свободи совісті» та її відмінності від «релігійної свободи» (ст. 26), на наш погляд, є наслідком недостатньої уваги дисертанта до нинішньої базової української релігієзнавчої історіографії із цього питання. Адже дослідження, на основі яких робить висновок Л. Ронай щодо розуміння «державно-церковних відносин», були написані і надруковані у 90-х роках минулого століття («Мала енциклопедія етнодержавознавства», «Юридична енциклопедія», «Академічне релігієзнавство», згадані напрацювання польських релігієзнавців). З того часу українська релігієзнавча думка додала багато досліджень, які дають чіткі відповіді на поставлені у параграфі питання (розуміння понять «свобода совісті», «релігійна свобода», «свобода релігії», «свобода в релігії» тощо).

Зокрема це науковий збірник «Державно-церковні відносини в Україні в контексті сучасного європейського досвіду» (К., 2004), статті у спеціалізованому із цих питань щорічнику «Релігійна свобода» (загалом вийшло вже 25 чисел цього часопису), розділи у колективних монографіях (напр., із останніх – Колодний А., Бабій М. Свобода релігії як глобальний тренд // Георелігійні процеси і конфесійні трансформації в Україні: колективна монографія / За заг. ред. О. Сагана. К., 2023. С.43-56. <https://drive.google.com/file/d/1AzLHTYzmJEeUZmpBNuqO9vsXRqZzXfW5/view>, 1,8 д.а.) та інші.

3. Здійснюючи огляд напрацювань угорських вчених, які досліджували проблематику державно-церковних відносин, дисертант справедливо критикує їх за «моноконфесійність» (ст. 58). Проте, на жаль, Л. Ронай також не вдалося уникнути цього явища. Адже фактично робота присвячена відносинам угорської держави у досліджуваній період із католицькою церквою та створеними нею громадськими й політичними структурами. Попри мету дисертації, яка полягає у «здійсненні цілісного аналізу відносин між Угорською державою та релігійними інституціями» (ст. 12) та п.7. завдань дослідження – «охарактеризувати тогочасну систему відносин Угорської держави з релігійними конфесіями» (ст. 13).

Відтак звуження назви дисертації саме до відносин Угорської держави із Католицькою церквою найбільше відповідало б суті роботи. Адже навіть той невеликий параграф 3.3. «Ідеологічні засади та суспільне і місіонерське служіння Реформатської та Лютеранської церков» (ст. 168-189), який покликаний знівелювати «моноконфесійність» дисертації, дещо відірваний від заявленої теми, оскільки описує не стільки відносини цих церков із державою, скільки дає загальну характеристику розвитку реформатських та лютеранських релігійних організацій (місіонерське служіння, інституційний розвиток) у міжвоєнний період. Про це засвідчує навіть його назва.

При цьому малозрозумілою є логіка формування окремого і дещо звуженого за змістом пункту 8 завдань дисертації «розкрити роль та місце

Реформатської та Лютеранської церков у суспільно-політичному житті» (ст. 13), коли попередній, вже згаданий пункт 7, має більш широкий контекст, оскільки там йдеться про «відносини Угорської держави з релігійними конфесіями» загалом. За цією логікою, у завданнях дисертації слід було б додати пункти, які б спонукали проаналізувати суспільно-політичні процеси в кожній окремій церкві чи релігійній організації.

4. У дисертації часто опосередковано згадується про ставлення католицьких і протестантських інституцій до вирішення владою т. зв. «єврейського питання». Проте зовсім не згадано у тексті роботи про власне іудейські організації (їх напрямки, кількість, структура, організації, суспільний вплив, особливості державно-церковних відносин тощо). Якщо врахувати, що іудеїв в Угорщині у міжвоєнний період було біля 5% від загальної кількості населення (див. таблицю 3.1., ст. 96), то ці питання є цілком правомірними та актуальними для дисертації.

Практично ці ж питання слід задати автору і щодо інших церков та релігійних організацій. Адже, за даними згаданої таблиці, понад 11% населення становили греко-католики, біля 4% – православні. Окрім «прийнятих за законом» та «визнаних законними» (що були частково проігноровані дисертантом), у досліджуваний період в Угорщині функціонували також і невизнані релігійні громади й рухи. Дисертант зазначає, що «Це адвентисти, методисти, назарейни, єговісти та деякі інші релігійні конфесії. Вони дістали статус так званих «невизнаних» віросповідань і, відтак, не мали публічно-правової організації, що була б визнана державною владою». (ст. 201) Але про це ми, на жаль, дізнаємося лише у висновках і лише як констатація факту, без жодних пояснень.

5. Окрім співпраці у сфері освіти, виховання, діяльності громадських та політичних організацій, про що йдеться у дисертації на прикладі співпраці угорської влади із католицькою церквою (розділ 2 та 3), на наш погляд, у дисертації важливе місце мало б бути приділене також і питанням відносин держорганів Угорщини із релігійними організаціями у сфері охорони

здоров'я, у структурах пенітенціарної системи, позашкільних закладах виховання, співпраці із правоохоронними органами, ставлення до благодійництва, підприємницької діяльності та банального заробляння на прожиття релігійних та біларелігійних організацій тощо. Проте ці питання, на жаль, залишилися поза контекстом дослідження.

6. Не менш важливим показником рівня розвитку державно-церковних відносин є й стан міжцерковних відносин (відносин між релігійними організаціями). Частково це показано на прикладі ставлення Католицької, Реформатської та Лютеранської церков до «єврейського питання». Проте тут йшлося скоріше про етнічну, а не церковну належність (хоча їх розділити часто насправді важко, але саме даний випадок є винятком). Йшлося про іудеїв, які перейшли у християнство. А яке ж було ставлення хоча б згаданих церков власне до іудейських релігійних організацій?

Окрім того, автор справедливо зазначає, що у відносинах між католиками та протестантами у ті часи теж було не все мирно. «В 1930-х рр. до окреслених проблем додалося вороже ставлення до Католицьких великих зібрань із боку протестантів, передусім через католицькі демонстрації сили, що набували все більшої популярності». (ст.150) Проте на жаль, і ця ідея не отримала свого розкриття – автор обмежився фактично декларативною заявою, без підтверджень.

7. У параграфі 1.1. «Зміст і природа державно-церковних взаємин» (ст. 18-27) дисертант багато розмірковує над поняттями «державна» та «церква», намагаючись у їх дефініціях віднайти універсальну формулу «державно-церковних відносин». Проте автором було пропущене важливе для розуміння кінцевої мети дисертаційного дослідження методологічне осмислення поняття «модель державно-церковних відносин». Жодна із них не названа, відтак не ідентифікована і не осмислена. У кінцевих висновках (п.5., ст. 200) дисертант згадує це поняття, але дає лише загальні його ознаки. При цьому посилається на напрацювання «В. Климова, П. Яроцького та інших». Проте цей опис є швидше продовженням розмірковувань про характер та природу

«державно-церковних відносин», аніж про якісні характеристики «моделей державно-церковних відносин».

Відтак ні у науковій новизні, ні у загальних висновках Л. Ронай так чітко і не відповів на питання – а яка ж власне модель державно-церковних відносин панувала в Угорщині у той період її розвитку, який аналізується. Дисертант зазначає, що ця модель «передбачала поділ усіх конфесій в Угорщині за своїм юридичним статусом на «прийняті за законом», «визнані законними» і «невизнані» (ст. 196), є «не стійкою» (ст. 200), «ігнорує принцип рівності релігійних організацій в законодавчому полі держави, порушує засади свободи релігії і церкви» (ст. 202). Зазначимо, що такий набір характеристик є далеко не ексклюзивним для того часу – їх можна було б застосувати принаймні ще до кількох країн. Тобто Угорщина була не єдиною, «де існувало дискримінаційне законодавство, де здійснювалися політичні заходи, спрямовані проти певних релігій» (ст. 203). Відтак ця модель потребує свого визначення.

Виокремлення «питомих рис та особливостей тогочасної моделі державно-церковних стосунків» дозволило Л. Ронай також зробити висновок, що «католицизм фактично відігравав роль державної релігії» (ст. 15). Але «фактично відігравати роль» і «бути» державною релігією – це далеко не тотожні поняття. І якщо це все ж була «державна церква», то чому вона має «вимушено апологетичну (ідеологічну) щодо анексіоністської зовнішньої політики режиму роль» (ст. 15, 201). Державні церкви примушувати до цього не потрібно. Крім того, дисертанту варто доопрацювати і характерні риси «угорської моделі державно-церковних відносин», зокрема в частині її компаративного аналізу «ексклюзивності» та прийнятності чи не прийнятності для Апостольської Столиці.

8. Щодо технічних зауважень, то зазначимо, що дисертанту варто було б у майбутньому ретельніше опрацьовувати стилістику своїх текстів, а також уважніше ставитися до термінології. Наведемо кілька прикладів. Вживання понять «секта» (ст. 196) та «релігійні конфесії» (ст.13) є недоречним, а у

другому випадку – тавтологічним. Вживання поняття «стосунки» у контексті «державно-церковні стосунки» (ст. 15) взагалі неприпустиме, оскільки тоді йтиметься про «особисті зв'язки між людьми», а потрібен аналіз відносин між інституціями. У цьому ж контексті не є коректним і вживання дисертантом терміну «державно-церковні взаємини» (ст.18).

Твердженням, що в Угорщині було «проголошення де-факто і де-юре угорський варіант католицької церкви» (ст. 15, 201), дисертант фактично заперечує базове вчення Апостольської Столиці про універсальність католицизму. Зважаючи на той факт, що тісні та прихильні відносини Угорщина й Апостольської Столиці залишалися впродовж всього аналізованого періоду, можемо зробити висновок про те, що цей «угорський варіант католицизму» все ж не мав такого кардинального ухилу, як про це пише дисертант.

Також зазначимо, що у списку джерел слід подавати не лише нумерацію архівних справ, але й їх повні назви.

Наголосив, що зазначені недоліки роботи не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації «Державно-церковні відносини в Угорщині за регентства Міклоша Горті (1920-1944 рр.)», дисертація є завершеним, цілісним, оригінальним авторським дослідженням, і тому підтримує присудження автору - Ронай Леррі Мерабійовичу наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

3. Бокоч Вікторія Михайлівна, рецензент, доктор політичних наук, професор, доцент кафедри міжнародної політики факультету міжнародних економічних відносин, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», надала позитивний відгук із зауваженнями та пропозиціями:

1. Насамперед слід зазначити, що у Вступі дисертації необхідно було б вказати на її зв'язок із науковими програмами, планами, темами.

2. Деякі підрозділи дисертаційної роботи (1.2. Джерельна та історіографічна основа дослідження; 3.2. Характеристика католицьких рухів

та об'єднань) сформульовані майже безвідносно до її теми. Відтак у запропонованій редакції формулювання назв цих підрозділів вбачаються ширшими за її розділи.

3. Інколи автор виходить за ним же означені хронологічні межі дослідження. Особливо це характерно для сюжетів, що містяться у підрозділі 2.2. Правові засади регулювання статусу церков в Угорщині у післятріанонський період.

4. У тексті, висновках до розділів та загальних висновках дисертації зустрічаються невиправдані повтори деяких положень.

5. Слід вказати також на необхідність уніфікованого вживання у тексті дисертації окремих термінів, зокрема таких як «Римо-католицька церква», «римо-католицька церква», «Католицька церква»; «К. Клебельсберг», «Куно Клебельсберг», «Клебельсберг» та ін.

6. У дисертації інколи зустрічаються сюжети, які замість дослідницького мають описовий характер.

7. Для дисертації властива незбалансованість обсягу між деякими підрозділами. Наприклад, підрозділ 3.1 Аналіз взаємозв'язків Католицької церкви і держави в 20-х – першій половині 40-х рр. ХХ ст. викладений на 48 сторінках (від 95 до 143 стор.), тоді як підрозділ 2.1. Зміст і характер дипломатичних відносин між Угорщиною та Святим Престолом у період між 1920-1944 роками (від 60 до 78 стор.) – на 18 сторінках, а підрозділ 2.2. Правові засади регулювання статусу церков в Угорщині у післятріанонський період (від 78 до 92 стор.) – лише на 14 сторінках.

8. Певні зауваження можна висловити також щодо Списку використаних літератури, зокрема, послідовності розміщення джерел за українським та угорським алфавітом.

9. Хоча дисертація в цілому написана хорошою літературною мовою, вона виграла б від більш ретельної її вчитування.

Зазначила, що висловлені зауваження не є суттєвими і не знижують науково-теоретичної і практичної цінності дисертаційної роботи та підтримує

присудження Ронаю Леррі Мерабійовичу наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

4. Скиба Іванна Іванівна, рецензент, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри модерної історії України та зарубіжних країн факультету історії та міжнародних відносин, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», надала позитивний відгук без принципових зауважень до змісту та оформлення дисертаційної роботи проте, висловила наступні рекомендації:

1. У списку використаних джерел та літератури, у розділі «Опубліковані джерела», слід було конкретизувати використані документи, які розміщені у зазначених збірниках.

2. Спомини В.І. Шандора варто було розмістити в розділі «Мемуари» (*Шандор В. І. Спомини. У 2-х т. Т. 1: Карпатська Україна, 1938-1939. Ужгород - Нью-Йорк: МПП «Гражда», 1996. 345 с.*).

Підкреслила, що висловлені зауваження вказані як рекомендації не зменшують наукової цінності дисертаційного дослідження а її автор, Ронай Леррі Мерабійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

5. Капітан Лариса Іванівна, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор історичних наук, професор, професор кафедри Античності, Середньовіччя та історії України домодерної доби факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет», погодившись із зауваженнями опонентів щодо відсутності чіткості в осмисленні окремих, важливих в контексті досліджуваної теми, методологічних, концептуальних засад державно-церковних відносин в Угорщині за часів регентства М.Хорті; відзначила скрупульозну роботу дисертанта з архівними матеріалами, працями угорських дослідників, введення в науковий обіг (вперше) широкого кола неопублікованих

матеріалів, дала позитивну оцінку дисертаційного дослідження й підтримала присудження Ронаю Леррі Мерабійовичу наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Здобувач Ронай Леррі Мерабійович надав повні, обґрунтовані відповіді та пояснення на всі висловлені зауваження.

Загальна оцінка роботи і висновки.

Дисертація Роная Леррі Мерабійовича на тему: «Державно-церковні відносини в Угорщині за регентства Міклоша Горті (1920-1944 рр.)» є самостійною та ґрунтовною науковою працею, яка виконана із дотриманням вимог академічної доброчесності. Представлені в дисертаційній роботі результати мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, достатньо повно представлені у наукових працях, пройшли належну апробацію на наукових міжнародних та всеукраїнських конференціях, і засвідчують вагомий особистий внесок здобувача у доповненні документальної та історіографічної прогалини чималим масивом архівних матеріалів, вводячи до наукового обігу значну джерельну базу, поміщену у різних архівних установах Угорщини.

Аналіз змісту дисертації «Державно-церковні відносини в Угорщині за регентства Міклоша Горті (1920-1944 рр.)» дає підстави для загального висновку, що вона є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке розкриває актуальну тему сучасної історичної науки. Дисертація виконана на високому науково-теоретичному рівні, містить елементи наукової новизни, має практичне значення, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., а її автор Ронай Леррі Мерабійович заслуговує на присудження наукового ступеня

доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Результати відкритого голосування:

«За»: 5 членів ради,

«Проти» : 0 членів ради,

«Утрималися»: 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 61.051.124 Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород (наказ № 120/01-04 від 26 грудня 2023 року) присуджує Ронаю Леррі Мерабійовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 61.051.124

Лариса КАПТАН